

Nr 13.

Ankom till riksdagens kansli den 13 mars 1928 kl. 4 e. m.

*Utlåtande i anledning av väckt motion om humanitär hänsyn jäm-
väl vid slakten av vilda djur eller den s. k. jakten.*

(2:a avd.)

I en inom första kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion nr 73 av herr *Lindhagen* har hemställts, att riksdagen ville, till främjande av milda seder och aktsamhet mot djuren, anhålla, att Kungl. Maj:t måtte överväga:

1) en revision av författningarna om jakt i syfte att med dem införliva humanitär hänsyn även vid slakten av vilda djur eller den s. k. jakten,

2) en effektiv begränsning tillika av nöjesjakten; samt

3) i varje fall en väsentlig avlysning av nöjesjakten från kronans marker, som omförmälas i 7 § i jaktlagen samt i kungörelsen om tillgodogörande av kronans jakträtt.

Såsom stöd för denna framställning anföres följande:

»Under striderna om kvinnans politiska rösträtt åberopades ofta ett ytt-
rande av Erik Gustav Geijer om att rättsmedvetandets utveckling går i
bredd med erkännandet av kvinnans rättigheter. De gamla perserna och
indierna höjde sig till ett ännu högre plan och menade, att rättsmedvetan-
dets utveckling går i bredd med erkännandet till och med av djurens
rättigheter. Skonsamhet mot djuren var en uppburen grundsats, som ingick
i deras religiösa kultur såväl som statskonst.

*Motionens
motivering.*

Även den svenska strafflagen betecknar djurplågeri såsom omoralisk och
straffbar handling, om det än gått långsamt att införliva denna uppfatt-
ning med folkets seder. Ett steg på denna väg åsyftades med en av rege-
ringen för 1927 års riksdag framlagd lag angående slakt av husdjur.
Förslaget föll för den gången, men åtskilligt medlidande med husdjuren kom
därvid till uttryck, och det väckte i första kammaren allmän tillslutning,
då herr Adolf Dahl formulerade saken så, att det vore ett sedligt krav, som
det gällde att här tillgodose.

Några dagar efteråt förekom i kammaren en proposition om vissa änd-
ringar i lagen om rätt till jakt. Vid detta tillfälle fann undertecknad sig
uppfordrad att yttra följande:

’För några dagar sedan hade kammaren till avgörande på sitt bord ett
lagförslag om slakt av husdjur, och därvid fördes humanitetens talan både
i förslagets text och i de anföranden som förekommo i kammaren.

I dag föreligger ett lagförslag om slakt av vilda djur, vilket förslag innehåller, att denna slakt får ske genom något, som kallas för jakt. Det innehåller emellertid icke en enda bestämmelse om utövande av humanitet vid denna slakt. Även om man går till jaktstadgan äro där visserligen vissa slags jaktsätt förbjudna, men merendels endast för vissa djur, och det synes framgå, att denna bestämmelse icke är dikterad av humanitet mot de vilda djuren, utan företrädesvis mot människor och husdjur. I en punkt heter det också uttryckligen, att man icke får använda ett jaktsätt, som medför fara »för människor och husdjur».

Nu innehåller emellertid strafflagens bestämmelser om djurplågeri, att man icke får plåga *djur*, och således inbegripas där även vilda djur. Det har dock icke ingått i svenska folkets medvetande och således icke heller i dess lagstiftning, att plågande av vilda djur över huvud är ett djurplågeri. Ehuru mycken jakt är ett oerhört djurplågeri, vida mer än det som överklagas vid slakt av hemdjur, kommer det aldrig ifråga att tillämpa strafflagen i sådana fall. Här står ju svenska folket inför en motsägelse i sitt samvete, som icke lagarna kunna utplåna i ett slag, men som man bör fästa uppmärksamheten vid så att vi småningom komma fram till att icke heller de vilda djuren få plågas vid jakt.

Vad man därvid närmast borde kunna vara mogen för, är avskaffandet av nöjesjakter, då det icke är fråga om jakt till husbehov. Nu möter där svårigheten, att varje jakt, som en enskild person bedriver på sina ägor, av honom betraktas såsom ett nöje och alltså blir en nöjesjakt, men då han på samma gång tillgodoser sitt livsbehov, må det gärna vara hänt, att han tillika har ett nöje av jakten. Men en annan sak är det med de drevjakter, som anordnas för höga personer i olika ämbetsmannaställningar och även av enskilda, som arrenderat jakträtter, varvid de bjuda in jägare att med hjälp av ett stort hunddrev nästan pina de förföljda vilda djuren till döds och slutligen, när dessa påträffas, skjuta på dem ofta utan att träffa riktigt, så att de endast bliva skadskjutna. Detta står i uppenbar strid mot vårt samvetes påminnelser och vår strafflags innehåll liksom mot den diskussion som härom dagen ägde rum beträffande humanitet mot husdjur.

Det var intressant att åhöra den konflikt som då förekom mellan herr Holmgren och justitieministern. Den senare trodde, att man administrativt skulle kunna behålla skäktningen utan att det bleve något djurplågeri, blott man först gjorde skäktsnittet och sedan omedelbart bedövade djuret. Herr Holmgren svarade mycket riktigt, att det kvalfullaste ögonblicket är det, då djuret utan att vara bedövat får snittet i kroppen, även om bedövningen kommer omedelbart efter. Herr Holmgren tillade att om vi människor skulle få välja mellan att bliva bedövade först eller strax efteråt, skulle vi naturligtvis allesamman välja det förra. I en drevjakt med en mängd hundar utsättes djuret, efter vad jag föreställer mig, för de största kval under en lång tidrymd, och blir det till på köpet endast skadskjutet och dröjer det, innan det blir avlivat, ökas kvalen ännu mer. Man har sagt mig, att ingenting är så rörande som den vädjande blicken hos ett jagat och skadskjutet älgdjur. För den som står inför djuret är det något ofattligt, vad detta öga talar av förebräelser emot den människa, som så har behandlat detta oskyldiga djur.

Talaren sade sig vid detta tillfälle endast velat göra några påminnelser för att möjligen senare återkomma med en framställning. Härefter begärde även herr Klefbeck ordet och förklarade sig rätt mycket dela den föregående talarens uppfattning. Därtill ville han fästa uppmärksamheten

på 7 § i det då föreliggande lagförslaget: 'I skärgård, på klippor och skär, som ej höra till visst hemman, äger varje svensk man rätt att jaga.' Senast den våren hade man läst upprörande skildringar om en fullständig masslakt på de stackars sjöfåglarna, när de häckade. Klefbeck ville hemställa till regeringen att överväga, om detta missförhållande, som påtalats även många gånger förut, skulle kunna rättas.

Man måste räkna med att i vårt glest befolkade land med sina skogar, ödemarker och kuster jakten ingått i folkmedvetandet såsom en oförytterlig rättighet. Därav förklaras också, varför, trots strafflagens förbud mot djurplågeri i allmänhet, den speciella jaktlagstiftningen dock icke innehåller några påtagliga stadganden av humanitär hänsyn till de vilda djuren. En sådan hänsyn har betydelse jämväl för människorna. Den utgör ett led i deras uppfostran till milda seder eller med andra ord ett bidrag till tillkomsten av verklig demokrati i tidernas fullbordan. Innan sådana seder uppkommit måste dock i detta som i de flesta andra fall också lagstiftning ofta komma till för att inrikta uppmärksamheten på de rätta vägarna och beivra de brutalaste övergreppen. Här möter man således liksom överallt *betydelsen av den andliga friheten såsom en politisk faktor.*

Ännu skarpare synes man kunna redan nu med fog ingripa mot den så kallade nöjesjakten. Den hänsyn böra de vilda djuren kunna påräkna, att de ej skola hetsas in i döden under olidliga kval blott för att tillfredsställa sådana vanor. Emellertid måste ju ett effektivt ingripande mot den professionella nöjesjakten väcka förklarlig förbittring bland gamla jägare, hos vilka jakten också ingått såsom en ofrånkomlig insats i vården om deras hälsa. Man kunde tänka sig, att sådana vanejägare finge licenser eller jaktpass och uppfostringsarbetet inriktas på de uppväxande generationerna. Denna erinran är tillkommen allenast på grund av erfarenheten, att även en sådan liten tuva kan stjälpa hela saken. Hänsynen till de vilda djuren förbjuder ju även ett sådant undantag.

Jakt till husbehov på egen mark samt yrkesmässigt jagande för anskaffande av livsmedel åt befolkningen lärar tiden ännu icke vara inne att ingripa emot i syfte att begränsa jakträttigheterna. Så länge vi alla deltaga i förtärandet av köttet utav vilda djur, så kan man säga att hela nationen ännu är beroende av jakten såsom en institution i människans grymma kamp för tillvaron.

Under alla förhållanden bör, synes mig, nöjesjakten väsentligen avlysas från kronans marker och jakttillfällena där under kontroll förbehållas den mindre bemedlade ortsbefolkningen såsom ett led i anskaffandet av livsuppehälle åt svenska folket. Det bör däremot ej tillåtas en härskara av främmande nöjesjägare att idka masslakt av viltet på kronans klippor och skär i skärgårdarna samt dess omfattande fjäll och skogsmarker. Jaktlagens 7 §, som tillåter varje svensk man att jaga å oavvittrad mark samt i skärgård på klippor och skär samt på öppna havet, samt kungörelsen om grunder för tillgodogörandet av kronans jakträtt bör i all synnerhet undergå en grundlig revision.

Frågan om utrotande av »skadedjur» är ett särskilt kapitel, men även här bör humaniteten få någon plats vid utväljande av dödssättet.

I år har av hänsyn till djuren ånyo hänskjutits till riksdagen förslaget om lag rörande slakt av husdjur. Detta övervägande bör kompletteras med att omfatta enahanda lagbestämmelser om slakt av de vilda djuren.»

Gällande lag-
stiftning m. m.

Beträffande *strafflagens* innehåll och tillämpning med avseende å grymhet mot vilda djur må erinras, att ifrågavarande lagrum, S. L. kap. 18 § 16, tidigare endast inbegrep »egna eller annans kreatur», men att en omformulering 1907 ägde rum till beteckningen »djur» i uttryckligt och enbart syfte att utsträcka lagens tillämplighet jämväl till vilda djur. Beträffande *jaktstadgans* innehåll må framhållas, att densamma i väsentliga delar har till ändamål att hävda de humanitära synpunkterna med avseende å jakt. I detta avseende kan särskilt erinras om bestämmelserna rörande förbjudna fångstsätt samt fridlysning under tiden för häckning m. m., i vilka delar nämnda stadga i sin nyaste gestalt (Svensk författningssamling 439/1927) undergått icke oväsentliga skärpningar. Beträffande 7 § i jakträttslagen må påpekas att den jakträtt, som enligt denna paragraf tillkommer svensk undersäte, icke längre avser »oavvittrad mark»; med hänsyn till att någon sådan mark icke numera finnes inom vårt land har nämligen paragrafen genom 1927 års lagändring i denna del undergått den jämkning, att nyssnämnda ord utgått ur texten. Vidkommande den kvarstående bestämmelsen om rätt till jakt »i skärgård på klippor och skär, som ej tillhöra visst hemman, samt å öppna havet» kan anmärkas, att sådana klippor och skär överhuvud lära vara ganska sparsamt förekommande. Genom 1927 års ändringar i jaktlagstiftningen har beteckningen »skadliga djur» helt borttagits under motivering, att den allmänna uppmaning till förföljelse av vissa djur, som låge i en dylik beteckning, icke ansågs förenlig med nutida uppfattning. Vidare kan påpekas, att i samband med sagda ändringar ett par av de djurslag (björn och lo), som tidigare räknats till denna kategori, blevo föremål för ganska vittgående fredningsåtgärder. Det bör likaledes framhållas, att även beträffande de djur, som anses skadliga, jaktstadgan innehåller åtskilliga inskränkningar ifråga om fångstsätt.

Utskottet.

Till en början vill utskottet betona, att utskottet givetvis helt delar motionärens önskan om en utveckling mot mera humanitära jaktseder. Samtidigt vill utskottet dock framhålla, att en sådan utveckling alltjämt fortgår, vilket jämväl, såsom framgår av förestående redogörelse, tid efter annan avspeglar sig i lagstiftningen.

Motionären har nu under 1) hemställt om »en revision av författningarna om jakt i syfte att med dem införliva humanitära hänsyn även vid slakten av vilda djur eller den s. k. jakten». Den förut lämnade redogörelsen för gällande lagstiftning m. m. torde ge vid handen, att motionären på denna punkt synes utgå från i åtskilliga hänseenden oriktiga förutsättningar rörande sagda lagstiftnings innebörd. En annan brist synes vara, att motionären icke i mera konkret form anger riktlinjer för den av honom önskade revisionen. Då icke heller utskottet nu är berett att framlägga några direktiv för en dylik revision, är det icke möjligt för utskottet att biträda förslaget på denna punkt.

Motionären yrkar under 2) på övervägande av en effektiv begränsning av

»nöjesjakten». Redan av motionärens egna uttalanden framgår svårigheten att utskilja nöjesjakt från annan jakt. Enligt utskottets mening ligger det i sakens natur, att ett sådant utskiljande icke är lagtekniskt utförbart. Man kan också fråga sig, huruvida den jakt, som motionären närmast synes åsyfta, verkligen i första rummet skulle behöva stävjas. Snarast förhåller det sig väl så, att den jakt, som bedrives mera sportmässigt av för djurliv och jaktvård intresserade jägare, icke i allmänhet kan beskyllas för särskilt grymma metoder. Vad utskottet däremot för sin del skulle vilja stämpla såsom osund och icke önskvärd jakt är rov- och okynnesjakt. Att sistnämnda beteckningar varken sammanfalla med eller täckas av motionärens »nöjesjakt» synes uppenbart. Däremot torde det av motionären åberopade uttalandet av en annan ledamot i första kammaren syfta på en typisk rov- och okynnesjakt, nämligen jakten å sjöfåglar under häckningstid. Det synes också utskottet, som om det vore jakt av dylik art, som i främsta rummet behövde stävjas, bortsett från om den bedrives för livsuppehälle eller för nöjes skull. Utskottet vill emellertid erinra om att i 1927 års jaktstadga i flera fall vidtagits förlängning av fredningstiderna beträffande sjöfågel. Enligt vad utskottet inhämtat har också på senare tider åstadkommits fridlysning på ytterligare några skärgårdsområden utöver de tidigare fredade.

Det torde dock vara otvivelaktigt, att på sina håll bedrives jakt under former, som måste anses fördömliga såväl från djurskydds- som jaktvårdssynpunkt. Utskottet anser sig därför i detta sammanhang böra framhålla såsom synnerligen behjärtansvärt, att i fall av nu berörd art fridlysningsinstitutet anlitas i den mån möjligt är. Av det föregående torde däremot framgå, att utskottet icke heller på denna punkt kan tillstyrka motionärens förslag.

Slutligen har i motionen under 3) alternativt hemställts om övervägande i varje fall av »en väsentlig avlysning av nöjesjakten från kronans marker, som omförmälas i 7 § i jaktlagen samt i kungörelsen om tillgodogörande av kronans jakträtt». Utskottets synpunkter i allmänhet ifråga om åtgärder mot vad motionären betecknar såsom nöjesjakt framgår av det förut anförda och gäller i tillämpliga delar jämväl beträffande det mindre omfattande yrkandet i samma avseende under 3). Vad särskilt angår de i 7 § i lagen om rätt till jakt omförmälda klippor och skär, så har redan påpekats, att sådana torde ganska sparsamt förekomma, varav ock följer, att åtgärder, särskilt avseende dem, skulle sakna nämnvärd betydelse. Såsom framgår av motiveringen innebär emellertid förslaget under 3), att jakträtten å kronans marker överhuvud skulle upplåtas till ortsbefolkningen »såsom ett led i anskaffande av livsuppehälle åt svenska folket». Denna vittutseende förändring i nu gällande grunder för tillgodogörande av kronans jakträtt torde enligt utskottets mening icke kunna motiveras från djurskyddssynpunkt och synes icke heller av andra grunder tillräddlig. Det kan emellertid i detta sammanhang erinras, att innehavare av skogstorp och odlingslägenheter å kronomark inom de sex nordligaste länen samt de, som med nyttjanderätt inneha å sådan mark upplåtet kolonat ävensom inne-

havare av fjällägenhet ovan odlingsgränsen inom Norrbottens och Västerbottens län under vissa förutsättningar kunna erhålla en begränsad jakträtt även på torpet eller lägenheten angränsande kronomark.

Såsom framgår av det föregående har utskottet icke ansett sig böra biträda något av motionärens förslag. Utskottet får fördenskull hemställa,

att motionen I: 73 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 13 mars 1928.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Nilsson* i Kabbarp, *Andersson* i Fältenborg, *Boberg, Sjöblom, Lundell, Tjällgren* och *Norin*; samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Uddenberg, Pettersson* i Bjälbo, *Carlström, Andersson* i Prästbol, *Andersson* i Grimbo, *Lorichs* och *Adler*.
